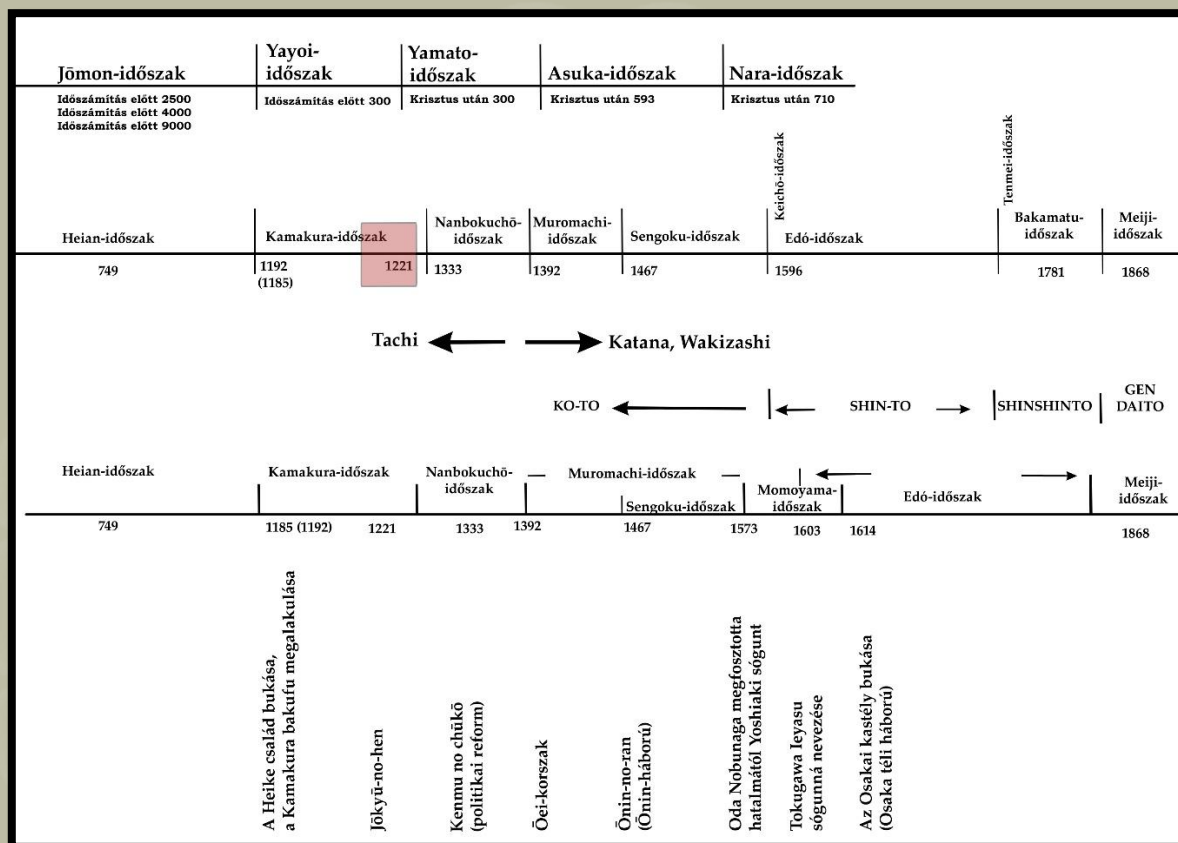

A késő Kamakura-kor kardjai (鎌倉末太刀)

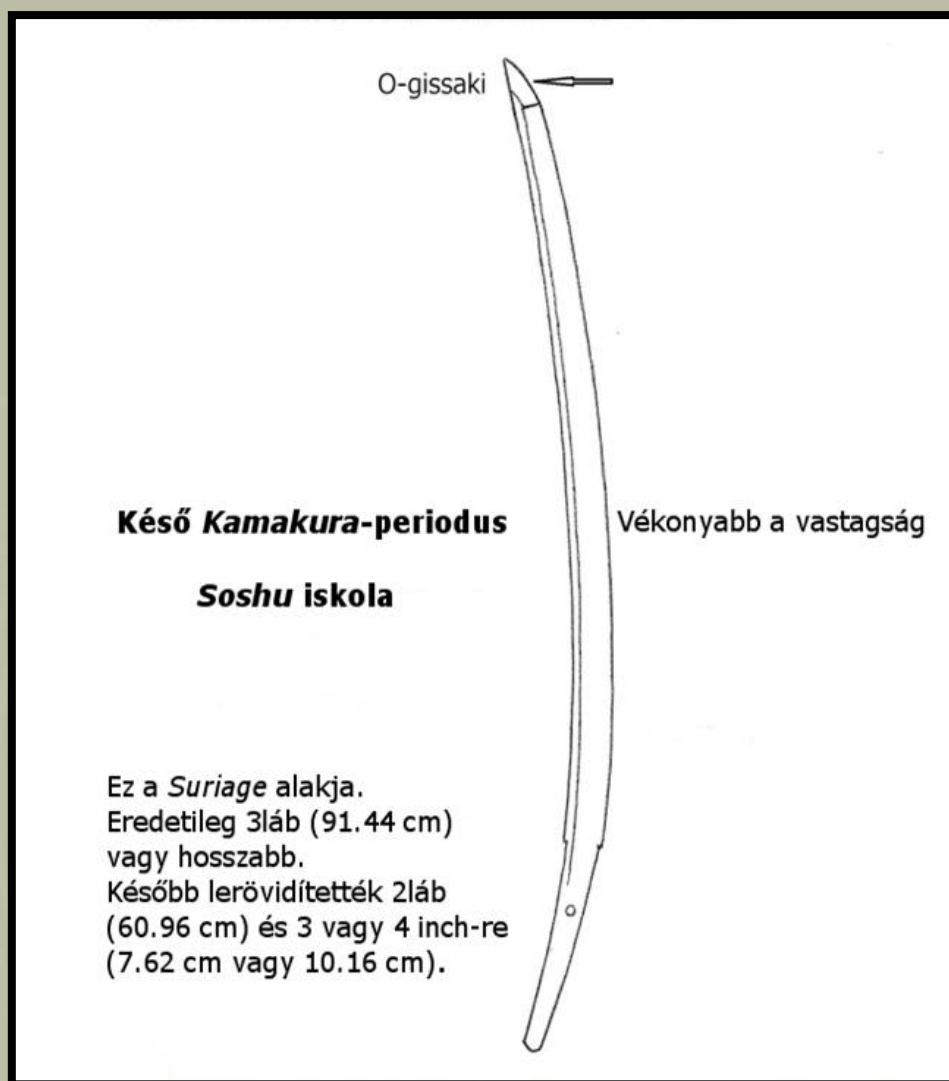

A Sōshū stílus kialakulása

A Kamakura-korszak második felében, a mongol inváziót követően egy új kardkészítési irányzat bontakozott ki, amelyet *Sōshū-den* (相州伝) néven ismerünk. A Kamakura-régió a Hōjō család (北条) uralma alatt ekkor élte virágkorát, és számos neves kardkovács költözött ide, hogy a politikai és katonai központ közelében dolgozzon.

Közéjük tartoztak a Kunituna-csoport (国綱) mesterei a Yamashiro vidékről, valamint Fukuoka Ichimonji Sukezane (福岡一文字助真) és Kunimune (国宗) a Bizen tartományból. Az ő munkásságuk alapozta meg a Sōshū stílus jellegzetességeit, amelyek a különböző iskolák technikai és esztétikai hagyományait ötvözték.

Ebben az időszakban élt és alkotott a legendás kardkovács, *Gorō Nyūdō Masamune* (五郎入道正宗), akinek neve máig a japán kardkészítés csúcsát jelképezi.

Sugata (alak, 姿)

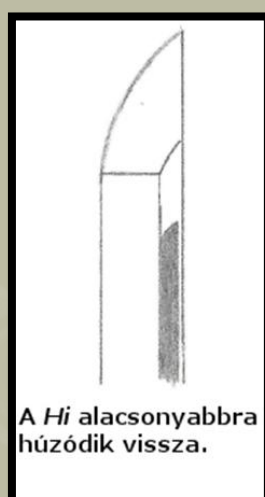
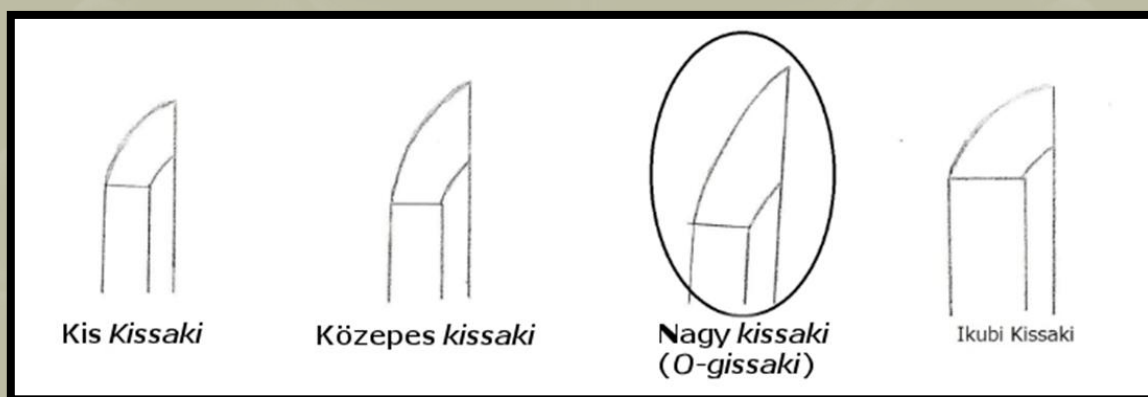
A késő Kamakura-kori kardok között megjelentek az *ō-kissaki* (nagy hegyű, 大切先) és a *chū-kissaki* (közepes hegyű, 中切先) pengék. A *hi* (vércsatorna) vége alacsonyabban záródik, ahogyan az az alábbi ábrán is látható.

A korábbi időszakra jellemző *hamaguri-ha* (kagylóélszerű pengeforma) ekkorra már kiment a divatból, a penge teste pedig karcsúbbá vált. (A *hamaguri-ha* (蛤刃) szó szerint „kagylóél” -t jelent, és a japán kard pengéjének keresztmetszeti formájára utal. Nevét a *hamaguri*, vagyis a japán kagyló (*Venerupis philippinarum*) ívelt, domború alakjáról kapta.

Ez a pengeforma finoman lekerekített, domború élű keresztmetszetet jelent, amely a vágóéltől fokozatosan vastagszik a hát (*mune*) felé. A *hamaguri-ha* kiegyensúlyozott kombinációt biztosít az élesség és a tartósság között:

- a domború profil megerősíti a pengét, így kevésbé hajlamos a lepattanásra vagy törésre,
- ugyanakkor a penge éle rendkívül hatékony a vágásban, mivel a lekerekített felület csökkenti a súrlódást.)

Az eredeti kardhossz általában meghaladta a 90 centimétert, de a legtöbb példányt később körülbelül 70–75 centiméter hosszúságúra rövidítették. Az ilyen módon rövidített kardokat *ō-suriage* (大磨上) néven ismerjük.

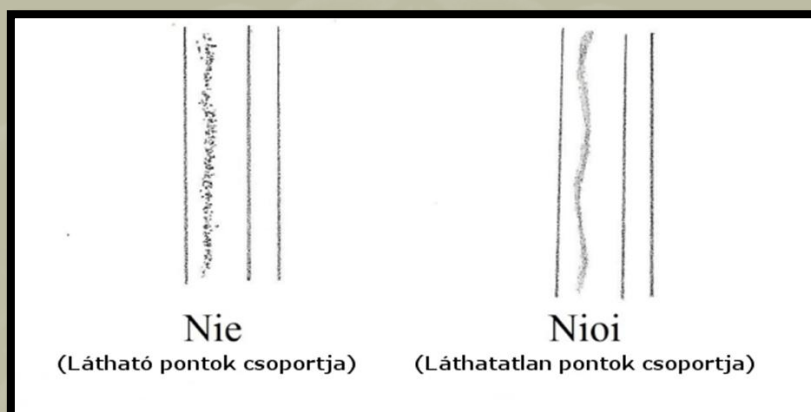

Hamon (edzett élminta)

A késő *Kamakura*-kor kardjain a *hamon* (刃文) mintázata változatos formában jelent meg, a keskeny és a széles *hamon* egyaránt gyakori volt.

A **keskeny hamon** esetében az egyenes vonalú *suguha* (直刃) mintát gyakran finom *ko-chōji* (小丁子, kis szegfűszeg alakú) és *ko-gunome* (小互の目, kis félkör alakú) motívumok tarkították. Az ilyen típusú *hamon* alapja kis *nie* (細かい沸) volt, vagyis apró, fénylő kristályos szerkezet, amely az edzett él mentén jelenik meg.

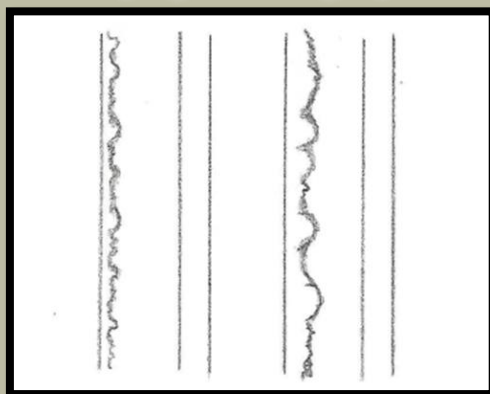
(Az alábbi ábrán ez a keskeny *hamon* típus látható.)

Széles hamon

A széles *hamon* gyakran *notare-midare* (波打乱れ, hullámos) mintázatú, amelyet nagyobb, félkörös *ō-gunome* (大互の目) formák jellemeznek. Az ilyen pengék *nie* alapúak, vagyis az edzett zóna fénylő, kristályos szerkezetet mutat.

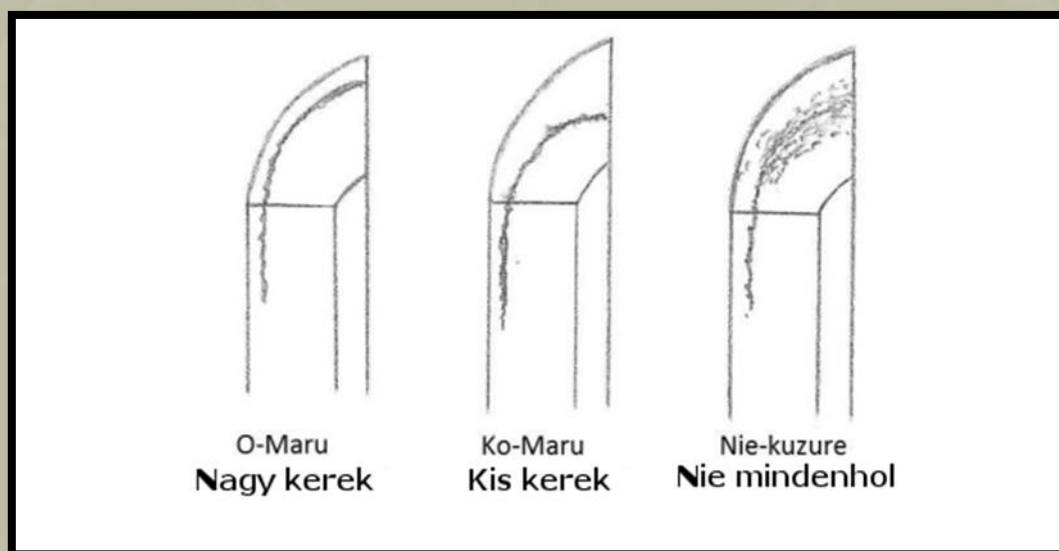
A mintázatban megfigyelhető az *ashi-iri* (足入り), rövid, a penge éle felé futó vonal, amely a hőkezelés során keletkezik. Időnként *inazuma* (稲妻, villámszerű vonal) vagy *kinsuji* (金筋, aranyfényű vonal) is megjelenhet a *hamon* mentén. Ezek finom, fényes csíkok, amelyek csak gyakorlott szemmel ismerhetők fel, így a kezdők számára nehezen láthatók.

Boshi (a penge hegyének edzett része)

A penge főtestén futó *hamon* mintája a *boshi*-nál (帽子) rendszerint folytatódik, így a hegy része ugyanolyan típusú edzett vonalat mutat. A *kissaki* (切先) végén a *hamon* gyakran enyhén visszahajlik, vagy *yakizume* formában zárul, amikor az edzett rész hirtelen ér véget a hegy közelében.

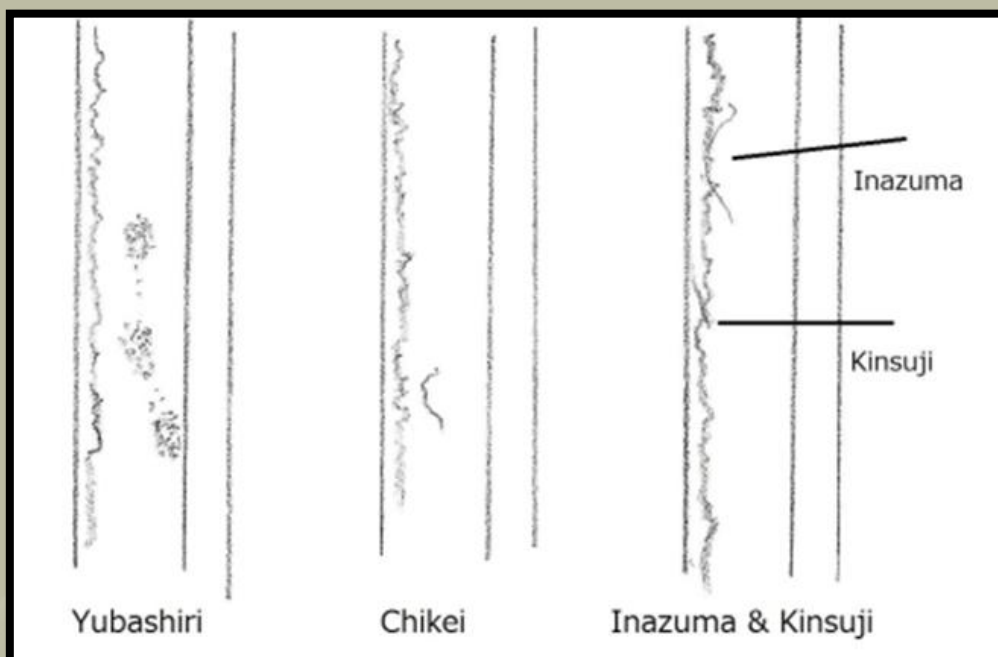
A *boshi* különböző formákat ölthet, például *ō-maru* (大丸, nagy kerek), *ko-maru* (小丸, kis kerek), *kaen* (火焰, lángszerű) vagy *nie-kuzure* (沸崩れ, apró kristályokból álló, szabálytalan mintázat). Ezek a variációk a kovács stílusát és a kard korát is jól tükrözik.

Ji-hada (a shinogi és a temperált vonal közötti felület)

A *ji-hada* (地肌) területén, vagyis a *shinogi* és a *hamon* közötti részen, gyakran figyelhető meg erős *ji-nie* (地沸) – apró, fénylő pontszerű kristályok, amelyek finom, homokszerű textúrát adnak a felületnek. Ezek a *ji-n* (a temperált vonal és a penge háta, a *mune* között) jelennek meg, és a penge minőségének egyik fontos vizuális jellegzetességét alkotják.

A *ji-hada*-n olykor *yubashiri* (湯走り) is megfigyelhető, vagyis a *ji-nie* apró csoportjai, amelyek szigetszerű mintázatot alkotnak. Emellett feltűnhet a *kinsuji* (金筋), a *nie* szemcsék által létrehozott fényes, csillogó vonal, valamint az *inazuma* (稲妻), villámszerű, szabálytalan csík. Néha *chikei* (地景) is látható, amely a *kinsuji*-hoz hasonló, de a felület mélyebb rétegeiben futó, sötétebb, ezüstös vonalrendszer.

Késő Kamakura-kori Sōshū-iskola kardkovácsai

A Kamakura-korszak végén a Sōshū-den (相州伝) stílus kiemelkedő mesterei különböző tartományokból érkeztek.

Bizen tartományból:

- *Fukuoka Ichimonji Sukezane* (福岡一文字助真)
- *Kunimune* (国宗)

Yamashiro tartományból:

- *Toroku Sakon Kunituna* (藤六左近国綱)

Ez a három mester tekinthető a Kamakurában kialakult Sōshū-den iskola alapítójának. Később jelent meg *Tosaburō Yukimitsu*, valamint fia, a legendás *Gorō Nyūdō Masamune* (五郎入道正宗).

A Sōshū-den további jelentős kardkovácsai:

Yamashiro tartományból:

- *Rai Kunitsugu* (来国次)
- *Hasebe Kunishige* (長谷部国重)

Etchū tartományból:

- *Gō-no-Yoshihiro* (郷義弘)
- *Norishige* (則重)

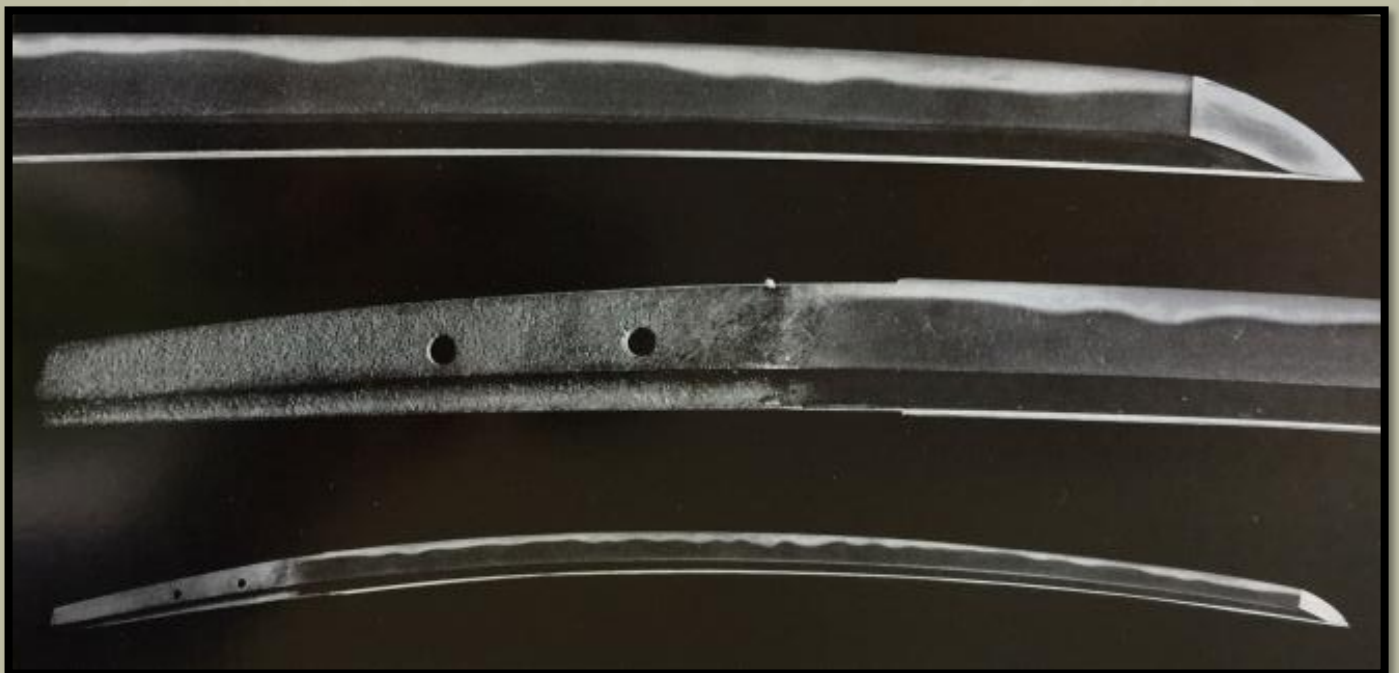
Mino tartományból:

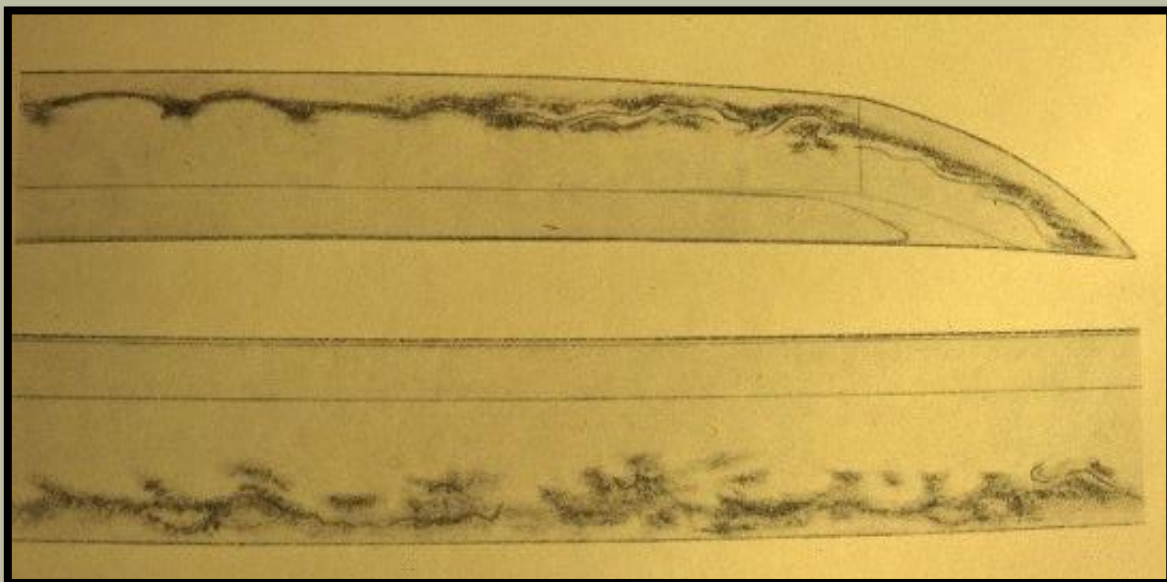
- *Kaneuji* (兼氏)
- *Kinjū* (金重)

Chikuzen tartományból:

- *Samoji* (左文字)

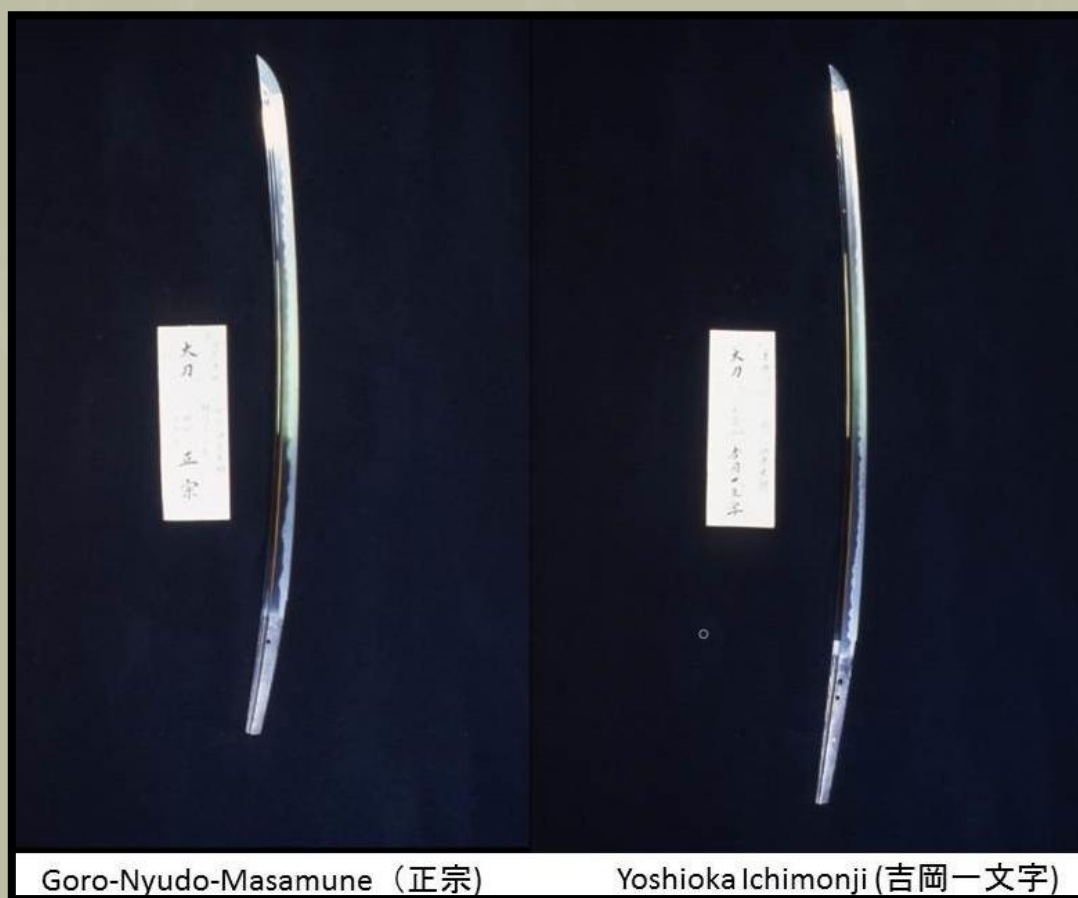
Ezek a mesterek a *Sōshū-den* stílus különböző ágait képviselték, és a korszak legkiemelkedőbb kardjait alkották.

Gorō Nyūdō Masamune (正宗)

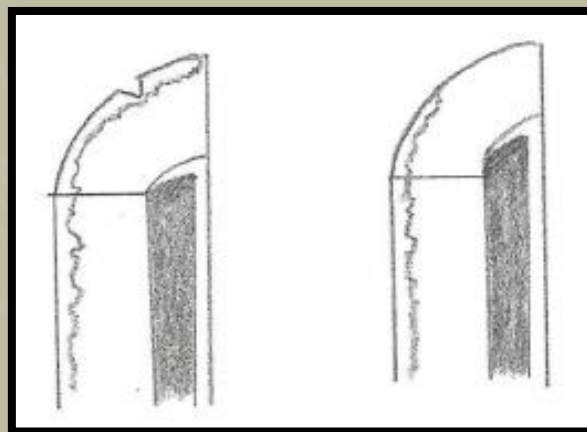
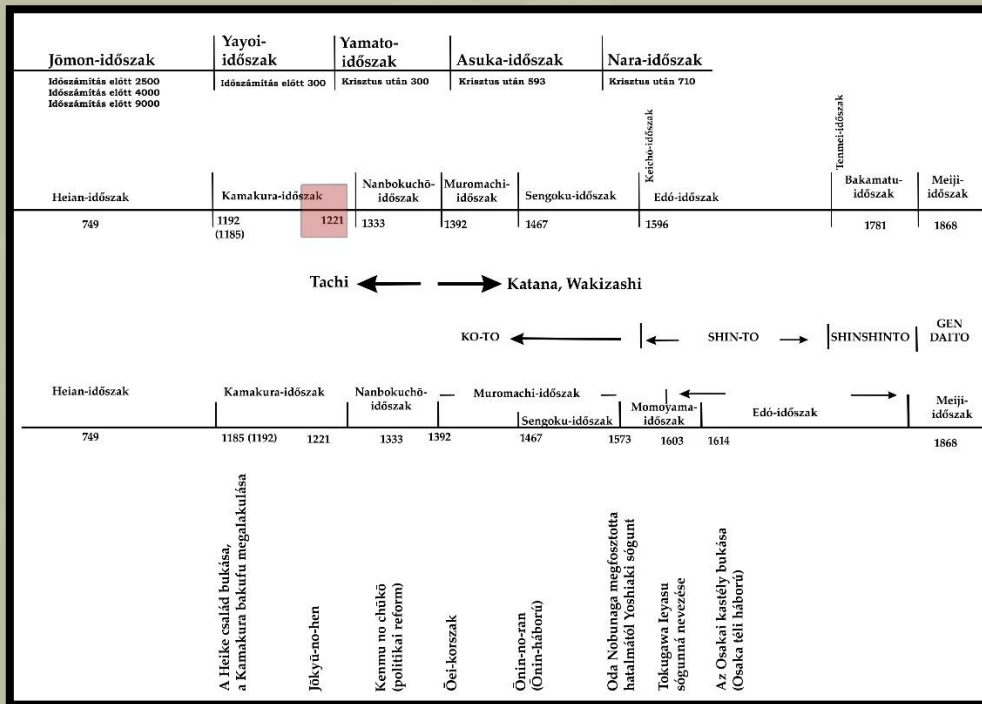
Masamune hamon-ja gyakran a tenger hullámaihoz hasonlítható, finoman hullámzó mintázatával és ragyogó kristályos felületével kiemelkedik a japán kardkészítés történetében. A kép a *Sano Múzeum* engedélyével került bemutatásra.

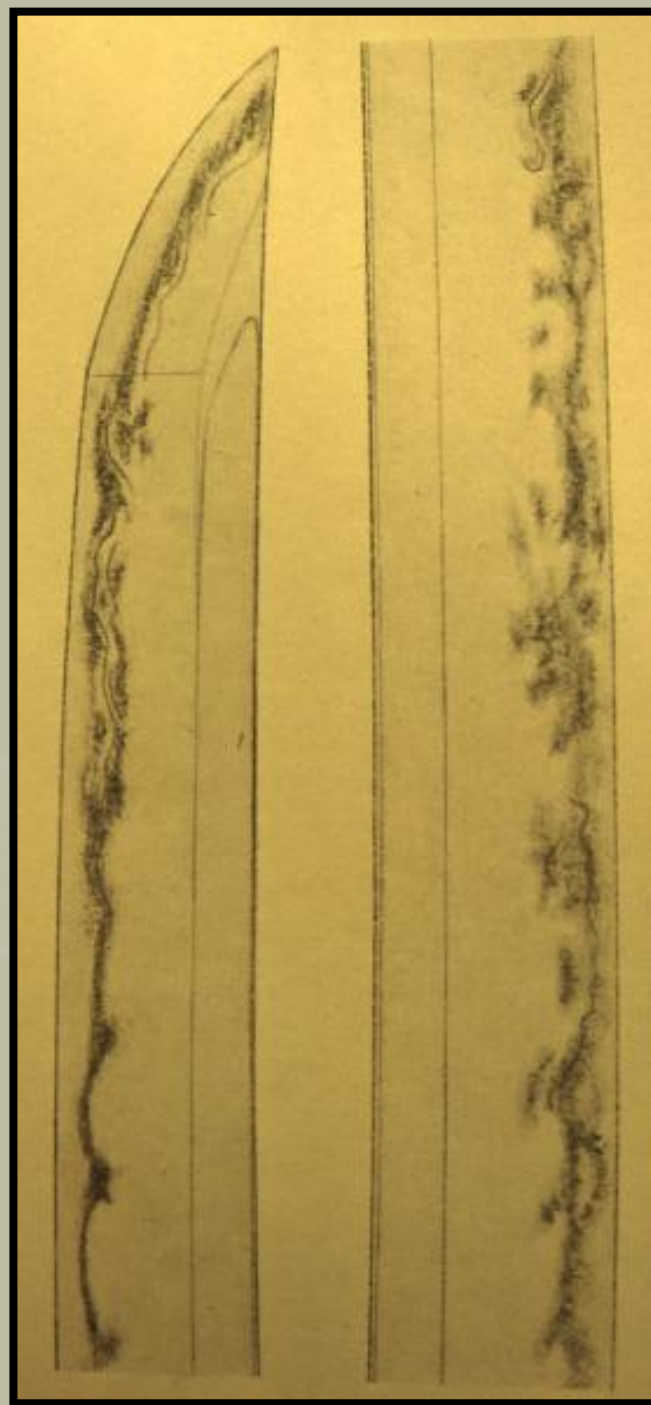
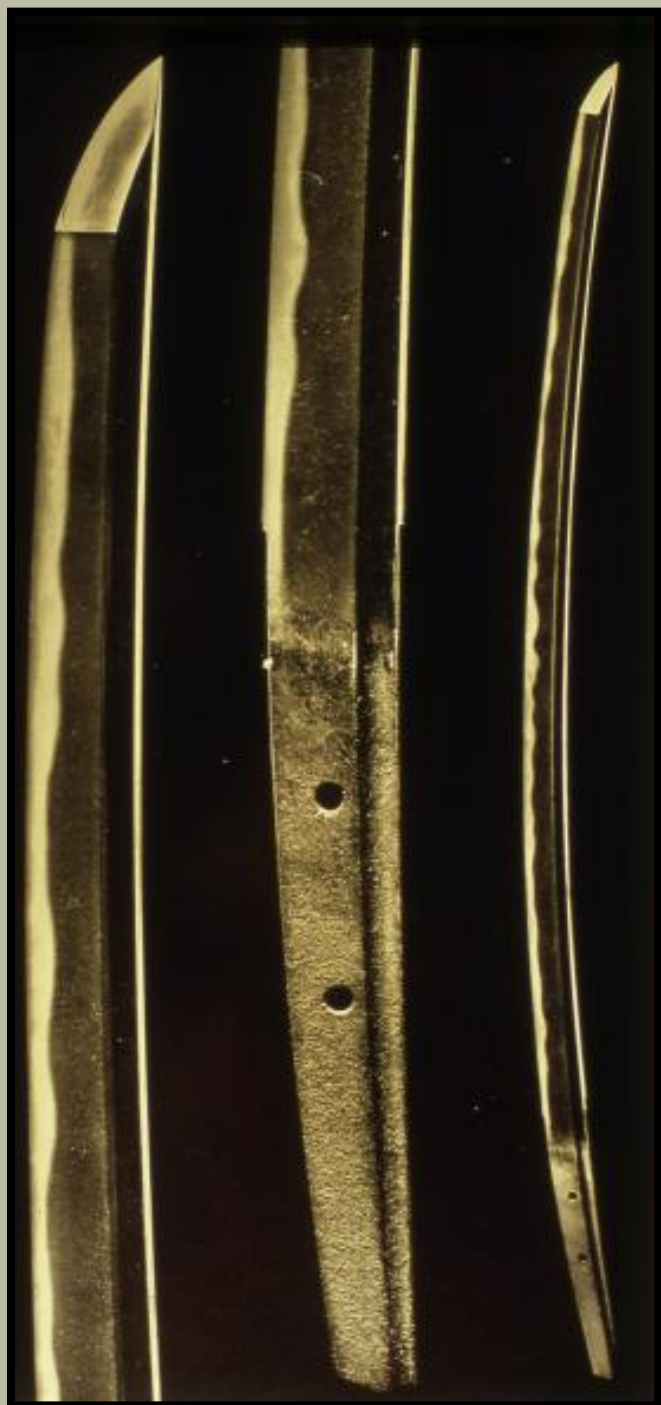
A fordítás az alábbi cikk felhasználásával történt: <https://studyingjapanesewords.com/2018/02/04/15late-kamakura-period/>

2. rész

Késő Kamakura-kori kard: korai Sōshū-iskola (鎌倉末刀)

A fenti ábrán egy olyan hibát láthatunk, amely a sérült rész javítása során keletkezett. Ennek ellensúlyozására a kardkovácsok a késő Kamakura-korban új stílust alakítottak ki. Olyan kardokat kovácsoltak, amelyek hosszabb *kissaki*-t kaptak, és a *hi* végét a *yokote* vonalnál mélyebbre helyezték. Így, ha a javítás során a *yokote* vonal lejjebb került, a *hi* vége továbbra is alatta maradt.

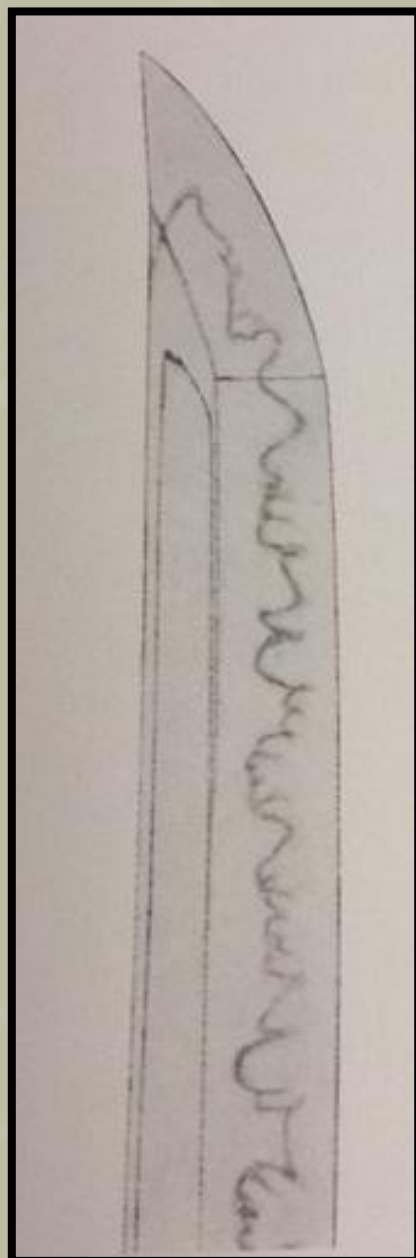

A fenti képen *Goro Nyūdō Masamune* (五郎入道正宗) kardja látható. Figyeljük meg a *kissaki* méretét és formáját. Ez eltér a korábbi *ikubi-kissaki* vagy *ko-gissaki* típusoktól, és jól példázza a késő Kamakura-korra jellemző stílust. A kard *ō-suriage*, vagyis jelentősen rövidített.

A Kamakura bakufu idején sok kardkovács költözött Kamakurába. Közéjük tartozott *Toroku Sakon Kunituna* (藤六左近国綱) a *Yamashiro Awataguchi* iskolából (山城粟田口), valamint *Fukuoka Ichimonji Sukezane* (福岡一文字助真) és *Kunimune* (国宗) a *Bizen*

vidékről. Munkásságuk képezte a *Sōshū-den* (相州伝) stílus alapját. Később megjelent *Tosaburō Yukimitsu* (藤三郎行光) és híres fia, *Masamune* (正宗).

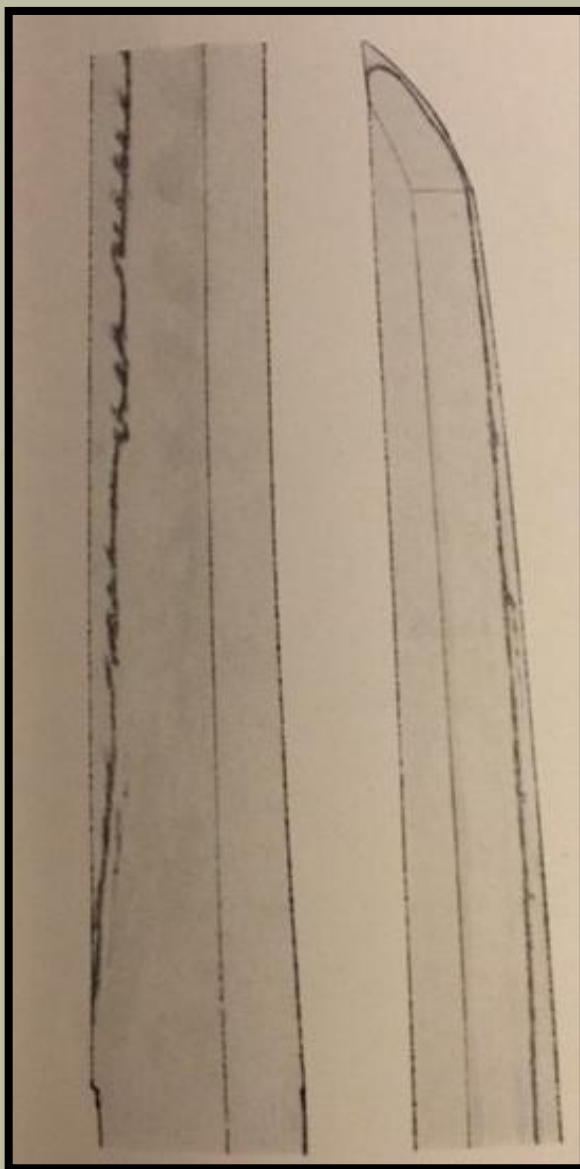
A fenti rajzon a *hamon*-ban belül látható *kinsuji* és *inazuma* vonalak szerepelnek. Ezek a fénylő, villámszerű vonalak a *hamon* belsejében jelennek meg, és a *nie* szemcsékből állnak össze. *Masamune* különösen híres az *inazuma* és *kinsuji* mintáiról. Kamakurában élt, és a kardjai *hamon*-jai oldalról nézve olyanok, mint a tenger hullámai.

A fenti képen a *Yoshioka Ichimonji* (吉岡一文字) iskola egyik kardkovácsának munkája látható. A *kissaki* formája *Masamune* kardjaihoz hasonló, hosszabb, mint a korábbi *ikubi-kissaki* vagy *ko-gissaki* típusoké.

Ez a forma *chū-gissaki*-nak nevezett közepes hosszúságú hegy. Az ilyen típusú *kissaki* fontos támpont a kard készítésének korszakának meghatározásához.

A *hamon* mintázata *chōji*, *gunome* és *togariba* (hegyes csúcsú) elemekből áll, szerkezete pedig rendkívül finom *nie* szemcsézetű.

A fenti képen *Ukai Unshō* (鵜飼雲生), a *Bizen-den* iskolához tartozó kardkovács munkája látható. Ez a kard szintén a késő *Kamakura*-korból származik, de *ko-gissaki* hegygel készült, vagyis nem követi a korszakra jellemző *chū-gissaki* stílust. A keskeny, *hososuguha hamon* mintázat inkább a korábbi időszakokra emlékeztet. Ez a kard jól mutatja, hogy a korszak stílusjegyei nem mindig érvényesülnek minden darabon.

A *kantei* során először a kard általános formáját és stílusát kell megfigyelni, hogy képet kapjunk arról, melyik időszakban készülhetett.

Ebben az esetben azonban a *kissaki* formája nem utal a késő *Kamakura*-korra. Ilyenkor a következő lépés az, hogy a kard egyes jellemzőit külön-külön vizsgáljuk meg, például a *hamon*-t, a *nie* vagy *nioi* szerkezetet, illetve a *jihada* felületét. Ezek alapján lehet meghatározni a korszakot, az iskolát (*den*), a tartományt, majd végül a kardkovács személyét. Ezt az elemzési folyamatot nevezzük *kantei*-nek.

A *kantei* a kardkovács azonosításának módszere, amely során a szakértő a kard jellemzői alapján, a *mei* (azaz a beütött kovácsnév) ismerete nélkül állapítja meg a készítőt. Erre azért van szükség, mert a *mei* gyakran eltűnhetett, ha a kardot rövidítették.

A fenti képek mind a *Sano* Múzeum katalógusából származnak, felhasználásuk engedéllyel történt.